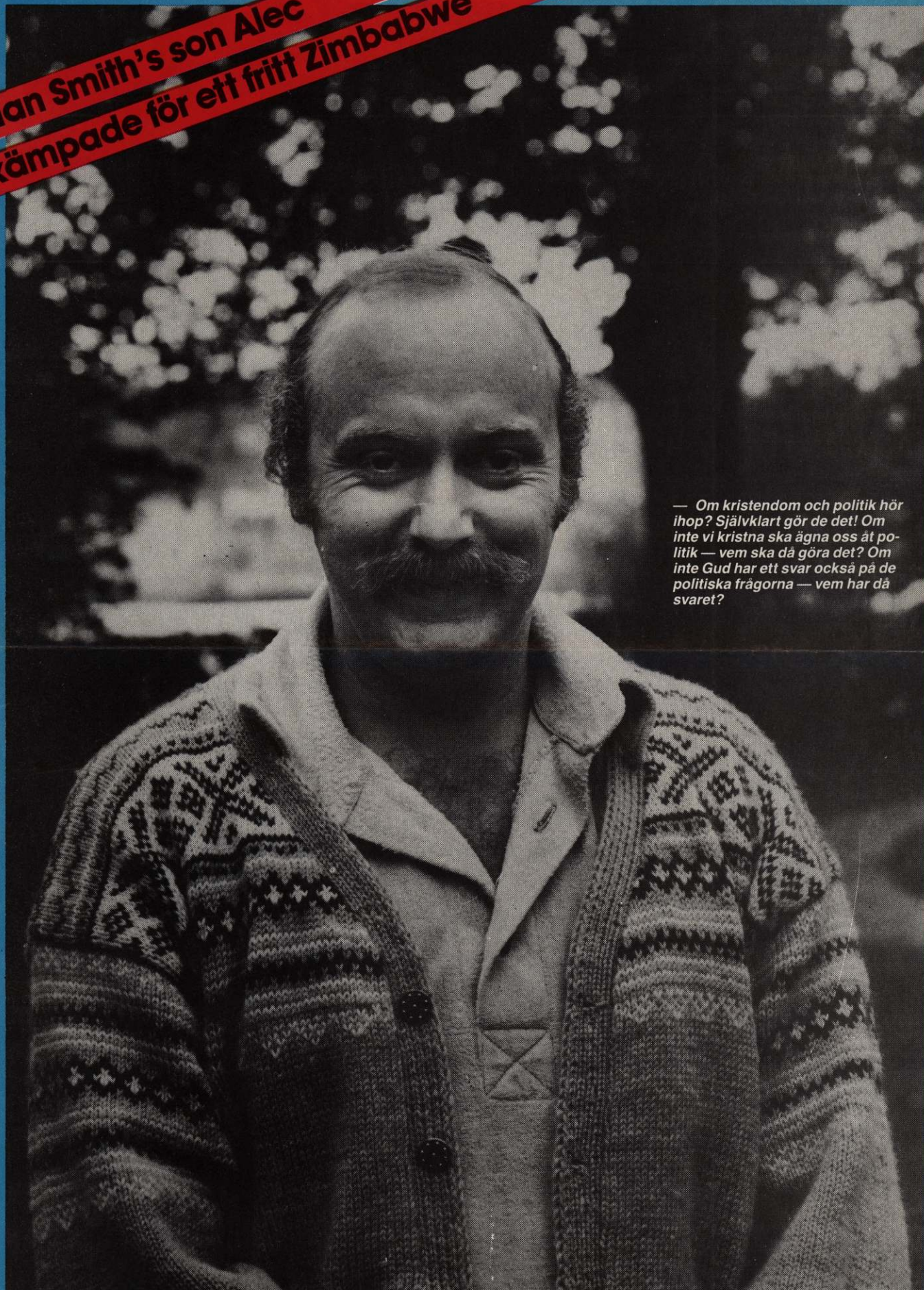

Ian Smith's son Alec
kämpade för ett fritt Zimbabwe

— Om kristendom och politik hör ihop? Självklart gör de det! Om inte vi kristna ska ägna oss åt politik — vem ska då göra det? Om inte Gud har ett svar också på de politiska frågorna — vem har då svaret?

—VISST HÖR KRISTENDOM OCH POLITIK IHOP!

— Visst hör kristendom och politik ihop! Vem ska engagera sig politiskt om inte vi kristna? Vem har svaren på de politiska frågorna om inte Gud har det?

Det undrar Alec Smith, son till Ian, som var premiärminister i Rhodesia, nuvarande Zimbabwe.

Alec själv tog konsekvenserna av sin nyvunna tro i mitten av 70-talet. Han valde att kämpa mot apartheid, mot sin egen far, för ett fritt Zimbabwe med svart majoritetsstyre.

TEXT OCH FOTO: GUNILLA HJELMÅKER

■ ■ ■ Ian Smith var rasistledare. Han personifierade apartheid, den grymma rasåtskillnadspolitik. Han var premiärminister, men representerade bara knappa fem procent av sitt lands befolkning. Det vill säga, de vita, som med alla krafter vidmakthöll ett system där minoriteten härskade.

Undan för undan steg temperaturen mellan svarta och vita i Rhodesia.

1980 var det äntligen dags, Rhodesia blev Zimbabwe. Ett självständigt land med svart majoritetsstyre.

— Det fanns goda förutsättningar för ett riktigt stamkrig i det nyblivna Zimbabwe. Landet kunde lätt ha utvecklats till ett nytt Biafra eller ett nytt Uganda. Men i stället för att kriga har vi gått fredliga vägar.

— Många anser att olika kristna grupper var en faktor i arbetet att skapa fred i Zimbabwe. Det menade till och med Lord Soames. Han talade om miraklet Zimbabwe. Och han är normalt inte den som tar till överord.

Narkoman och hippie

Det säger Alec Smith, son till Ian. Under större delen av 70-talet fick han vara med och påverka skeendet i sitt land. Tack vare

Alec fick Ian träffa de svarta ledarna. Och undan för undan fick Alec se resultat av sitt arbete — att förändra sin fars attityder gentemot landets svarta majoritet.

Men det här är en lång historia. Den börjar redan 1964 när Ian Smith blev Rhodesias premiärminister. Och Alec, som då var femton flyttade med sina föräldrar till den flotta premiärministerbostaden i dåvarande Salisbury. Där blev det minimalt med tid över för en tonåring med begynnande problem. Alec blev narkoman utan att egentligen någon i hans närmaste omgivning reagerade. Narkoman och hippie. Och på hans konto står orgier i vilda fester och missbruk. Men han skyller egentligen inte sina problem på någon:

— Mina problem hade kanske existerat även om pappa inte varit premiärminister. Jag här nog till dem som skulle utvecklats så där — även utan hjälp...

— Idag inser pappa att han borde haft mera tid till mig under de åren, men han förstod det inte då.

— Han förstod det lika lite som jag förstod de grundläggande problemen i mitt land, för det är faktiskt sant — jag hade ingen

Om sin far, Ian Smith, säger Alec.

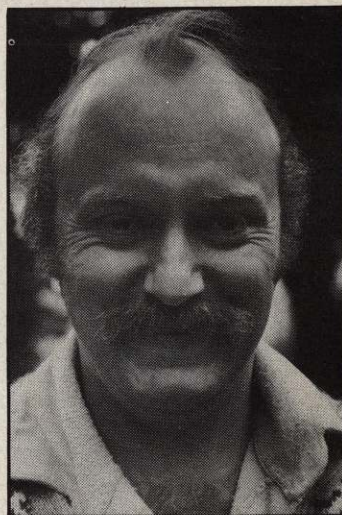
— Pappa är fortfarande politiskt aktiv. Hans parti har femton av de tjugo vita platserna i Zimbabwes parlament. Men han har inte längre några stora politiska ambitioner. Han vill inte tillbaka till ett vitt minoritetsstyre, han har accepterat den politiska situationen i Zimbabwe idag.

aning om apartheid. Jag reflekterade aldrig över rasdiskriminering under hela min uppväxt.

Nu börjar kampen

Men när Alec blev kristen, det var i början av 70-talet, då kom frågorna.

— Då fick jag se problemet. Och jag fick verkligen uppleva det i mitt eget hjärta. Och plötsligt förstod jag att jag var tvungen att

— När jag fick upp ögonen för det som faktiskt hände i Rhodesia — då var jag tvungen att välja, säger Alec Smith.

— Jag var tvungen att antingen undertrycka mitt samvete eller att handla efter det. Jag valde att ta ställning, att arbeta för att åstadkomma förändring.

välja. Att undertrycka mitt samvete eller att handla efter det.

— Jag valde att engagera mig för att åstadkomma förändring i mitt land.

Där började kampen. Kampen för att skapa förståelse mellan svarta och vita. Kampen för en fredlig uppgörelse.

— Jag såg inte, men andra såg, min speciella position som Ian Smith's son. Min möjlighet att påverka landets beslutsfattare.

I engagemanget för den svarta majoriteten fick Alec många nya vänner. Lyftet för honom personligen, och för hans arbete med att förändra mänskliga attityder i Rhodesia, kom när han lärde känna Arthur. Arthur Kanoderaka, en svart metodistpräst. Arthur träffade pappa Ian, och tillsammans med Arthur reste Alec runt och talade inför stora grupper av svarta.

— Jag var aldrig rädd för mitt eget liv, säger Alec. Det var en

Forts sid 50

ALEC SMITH... Forts från sid 11

fantastiskt bra skola att vara tillsammans med Arthur.

Tillsammans blev de kända som det svart-vita radarparet. Men 1978 mördades Arthur.

— Det var, helt klart, ett politiskt mord, säger Alec. Och en del av mig skulle gärna se föröarna fast och dömda. Men jag är inte säker på att det är en kristen del av mig som resonerar så...

Men Alec fortsatte ensam. Han lät sin far möta en efter en av de svarta ledarna. Bland annat Zimbabwes nuvarande premiärminister Robert Mugabe. Och undanförr undan kom resultatet. Uppmjukade attityder, och så småningom också löfte om majoritetsstyre.

— Man kan säga att regimen inte hade något val. De svarta tryckte på alltmör. Man var tvungen att backa för majoritetens krav. Men det var mer än så, menar Alec.

— I Rhodesia skedde det saker med enskilda människor. Man ville sluta kriga. Det fanns en vilja att komma fram till en fredlig uppgörelse.

Inga politiska ambitioner

Allt det här, och mycket annat, har Alec berättat om i sin bok "Nu är vi bröder". Den har nyligen kommit ut i Sverige och vi träffar Alec när han är här för att introducera boken.

— När pappa läste igenom min bok första gången hade han inga invändningar. Han tyckte om den, trots att den väl inte var direkt behaglig läsning för honom.

Ian Smith är fortfarande politiskt aktiv i dagens Zimbabwe. Hans parti har femton av de tjugo vita platserna i landets parlament.

— Men, säger Alec, pappa har inte längre några egentliga politiska ambitioner. Han har accepterat Zimbabwes nuvarande politiska system och vill inte tillbaka till minoritetsstyre.

— Pappa och jag har en fin kontakt idag. Och vi pratar vid åtminstone varje vecka.

— Självt känner jag mig helt fri från alla minnen och all bitter-

het över de svåra åren i mitt liv. Jag kan inte kasta skulden för de åren på någon annan än mig själv, och jag har fått en kärlek till mina föräldrar som måste vara en gåva från Gud.

Kristendom och politik

Alec kallar sig själv för pensionerad politiker. Han säger:

— Visst spelade jag en politisk roll i 70-talets Rhodesia. Och jag gjorde det i min egen skap av kristen. Kristendom och politik hör ihop! För vem skulle engagera sig politiskt om inte vi kristna? Och om inte Gud har svaren på de stora politiska frågorna — vem har då svar?

Idag arbetar Alec som fältpreäst inom Zimbabwes armé. Han säger:

— Det finns så många sår att läka efter åren av strider i Zimbabwe. Idag spelar jag ingen politisk roll men jag får ändå vara med och bygga upp vårt land. Att hela individer.

Optimistisk

Alec älskar sitt land, men han blundar inte för de svårigheter man har att brottas med. Tre år av uteblivna skördar, stor arbetslöshet, striderna i Matabeleland...

— Allt det där är sådant som har väckt världspressens intresse. Vad man inte talar om är alla de försök som görs för att komma till rätta med våra problem. Det har till exempel pågått samtal mellan Robert Mugabe och ZAPU-ledaren Joshua Nkomo sedan november 1985. Och det faktum att de fortfarande för samtal är ett gott tecken. Dessutom har de nyligen, för första gången på fem år, talat från samma plattform.

— Det finns all anledning att vara optimistisk när det gäller Zimbabwe.

— Om omvärlden ville lita på Zimbabwe, visa att de tror på landet, skulle det hjälpa oss just nu.

Och så berättar han om hur de vita, som lämnade landet vid självständigheten 1980, nu undan för undan kommer tillbaka till Zimbabwe.

— De kommer tillbaka för att deras farhågor aldrig besannades. De var rädda att Zimbabwe skulle falla ihop som land efter självständigheten. Dessutom återvänder de för att de flesta

flyttade till Sydafrika. Och nu gäller det att ta sig därifrån, det drar ihop sig i Sydafrika idag.

— Jag tycker det är fantastiskt att Zimbabwes vita återvänder. Och att de känner sig hemma, att de känner tillhörighet, i ett land med svart majoritetsstyre.

— Många av oss vita är ju zimbabwier. Vi är födda där och är inga brittiska kolonialister. Zimbabwe är vårt hem, därför ska vi stanna kvar. Det är viktigt att Zimbabwe fortsätter det här sociala experimentet — att vara ett fungerande rasintegrerat demokratiskt samhälle i Afrika.

— Kanske är det Zimbabwes viktigaste uppgift just nu — att vara ett hopp för Sydafrika.

— I det arbete som pågår i Sydafrika idag är rädsla det farligaste av alla element. Rädslan är nämligen det enda ben apartheidsystemet har att stå på. Det benet kan Zimbabwe vara med och slå undan.

Säger Alec Smith och reser vidare till Norge. Där finns hans fru Elisabeth, som är norska, och deras tre barn på besök hos släkten. Hur Alec kom att gifta sig med en norska — det är en dramatisk och oerhört romantisk del av hans liv. Men det är en helt annan historia! ■

EGON LÄR SIG... Forts från sid 3

smäll i huvudet vid olyckan, och skickade på honom all möjlig hjälp för att han skulle acceptera ett liv i rullstol. Egon ilsknade till och kastade ut allt vad kuratorer och psykologer hette.

— Det är ett elementärt fel i vår sjukvård, säger han bestämt. Patienterna blir vårdobjekt som är helt utelämnade åt läkarna, men det är ändå vi som ska leva med psykiska och fysiska smärtor resten av livet. Vi måste bli respekterade och få prova alla möjligheter att bli bättre. Läkarna borde vara försiktigare i att sätta sig till doms över sina patienter!

Äntligen stöd

Egon började tycka det var dags att byta miljö. Han bad om förflyttning till regionssjukhuset i Örebro, något som han aldrig

ångrat. Det var där han träffade Magdalena Kalinska, sjukgymnasten som kommit att bli en personlig vän och vars stöd betydde mycket för honom.

— Hon hade läst journalerna och trodde inte heller på mig till en början, men ganska snart insåg hon min beslutsamhet och har hela tiden stött mig sen dess.

Numera skrattar de tillsammans åt de mål de satte upp i början. Egon har nämligen gjort oerhörda framsteg. Men underligt nog går läkarna som dömde ut honom omvägar för att slippa möta honom nu...

Med Magdalenas hjälp inledde Egon en intensivträning på åtta timmar om dagen. Fortfarande, när han är hemma från sjukhuset, åker han in till Örebro tre dagar i veckan och tränar. Dessutom har han en del träningsredskap hemma.

— Det var en obeskrivlig känsla när jag förstod att ryggmuskulerna börjat fungera, liksom när jag fick tillbaka beröringskänslan, säger han lyckligt.

När Egon först kom till Örebro och man gjorde en så kallad rörelsestatus på honom, var värdena i stort sett noll överallt. När undersökningen gjordes om i april hade Egon rörelser i praktiskt taget hela kroppen. Svagt, men dock.

I juni gjordes ytterligare en undersökning, och därmed ändrades hans prognos helt och hållet. Nu fick han veta att han skulle kunna bli hur bra som helst.

— Ett fantastiskt besked, nu vet jag att jag inte famlar i mörker, och många sjukgymnaster har börjat fråga efter mitt träningsprogram.

Hans träning har inspirerats av en sovjetisk cirkusartist. Av en tillfällighet kom Egon att läsa en artikel om hur denne ramlade ned från en trapets och totalför-lamades.

— Han hade tydligen samma envisa läggning som jag, för han gav inte upp! Det tog två och ett halvt år för honom att kunna gå, och efter ytterligare ett år var han i full fart som cirkusartist igen!

Flera tidningar har skrivit om Egons egna framsteg, och det har gjort att många ringt och skrivit till honom för att få veta mer. Han tror det finns en djupare mening med hans olycka.

— Det känns meningsfullt att